

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 23ης Δεκεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 — Διεθνής δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών — Άρθρα 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και 16, παράγραφος 1 — Έννοια εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας “κατευθυνόμενης προς” το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή — Σύμβαση εντολής η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη οικονομικού αποτελέσματος προηγούμενης σύμβασως διαμεσολαβήσεως συναφθείσας στο πλαίσιο της “κατευθυνόμενης” στο κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή δραστηριότητας του επαγγελματία — Στενός σύνδεσμος»

Στην υπόθεση C-297/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) με απόφαση της 15ης Μαΐου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Ιουνίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Rüdiger Hobohm

κατά

Benedikt Kampik Ltd & Co. KG,

Benedikt Aloysius Kampik,

Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien SL,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο του τρίτου τμήματος, προεδρεύοντα του τέταρτου τμήματος, J. Malenovský, M. Safjan (εισηγητή), A. Prechal και K. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον G. Palatiello, avvocato dello Stato,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes και την A. Fonseca Santos,
  - η Ελβετική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Jametti,
  - η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την A.-M. Rouchaud-Joët και τον W. Bogensberger,
- αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2015,
- εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), σε συνδυασμό με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του R. Hobohm, κατοίκου Γερμανίας, και των Benedikt Kampik Ltd & Co. KG, B. A. Kampik και Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien SL, εγκατεστημένων στην Ισπανία, σχετικά με την επιστροφή χρηματικών ποσών τα οποία ο R. Hobohm έδωσε στον B. A. Kampik.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 44/2001

- 3 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 44/2001, σκοπός του κανονισμού αυτού είναι η θέσπιση, χάριν της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, «διατάξεων σχετικά με την ενοποίηση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις καθώς και σχετικά με την απλούστευση των διατυπώσεων για την ταχεία και απλή αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων κρατών μελών που δεσμεύονται από τον παρόντα κανονισμό».
- 4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 11 έως 13, 15 και 19 του κανονισμού αυτού προβλέπουν τα ακόλουθα:
  - «(11) Οι κανόνες δικαιοδοσίας πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου και η δωσιδικία αυτή πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των μερών δικαιολογεί άλλο συνδετικό παράγοντα. Η κατοικία των νομικών προσώπων πρέπει να καθορίζεται αυτοτελώς ώστε να αυξάνεται η διαφάνεια των κοινών κανόνων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις δικαιοδοσίας.
  - (12) Η δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου πρέπει να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες που θα ισχύουν λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για τη διευκόλυνση του έργου της δικαιοσύνης.
  - (13) Στις συμβάσεις ασφάλισης, καταναλωτών και εργασίας [...] είναι σκόπιμο να προστατεύεται ο αδύναμος διάδικος με ευνοϊκότερους για τα συμφέροντά του κανόνες δικαιοδοσίας.

[...]

(15) Για λόγους αρμονικής απονομής της δικαιοσύνης θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα παράλληλης εκδίκασης μιας υπόθεσης και να αποφεύγεται η έκδοση ασυμβιβάστων αποφάσεων σε δύο κράτη μέλη. [...]

[...]

(19) Πρέπει να διασφαλισθεί η συνέχεια μεταξύ της [Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών)] και του παρόντος κανονισμού και γι' αυτό τον σκοπό πρέπει να προβλεφθούν μεταβατικές διατάξεις. Η ίδια ανάγκη συνέχειας ισχύει και όσον αφορά την ερμηνεία των διατάξεων της Σύμβασης των Βρυξελλών από το Δικαστήριο [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] [...].»

5 Οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας τους οποίους θεσπίζει ο εν λόγω κανονισμός περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο II. Το τμήμα 1 του κεφαλαίου αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», περιλαμβάνει ιδίως τα άρθρα 2 και 3, ενώ το τμήμα 4 του εν λόγω κεφαλαίου αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών και περιλαμβάνει τα άρθρα 15 έως 17.

6 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 ορίζει ότι, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, «τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους».

7 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 7 του παρόντος κεφαλαίου.»

8 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Σε συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου που τις καταρτίζει, του καταναλωτή, η διεθνής δικαιοδοσία καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος, με την επιφύλαξη των άρθρων 4 και 5, σημείο 5:

[...]

γ) σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όταν η σύμβαση καταρτίστηκε με πρόσωπο το οποίο ασκεί εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες στο έδαφος του κράτους μέλους κατοικίας του καταναλωτή ή το οποίο κατευθύνει με οποιοδήποτε μέσον τέτοιου είδους δραστηριότητες σ' αυτό το κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένου του εν λόγω κράτους μέλους και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.»

9 Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001:

«Η αγωγή καταναλωτή κατά του αντισυμβαλλόμενου μπορεί να ασκηθεί είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο αντισυμβαλλόμενος είτε ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του καταναλωτή.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 10 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι ο B. A. Kampik, ο οποίος ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα στην Ισπανία, ενήργησε, το 2005, ως διαμεσολαβητής μεταξύ του R. Hobohm και της Kampik Immobilien KG για την αγορά ενός διαμερίσματος (στο εξής: σύμβαση διαμεσολαβήσεως) εντός τουριστικού συγκροτήματος στην Denia (Ισπανία), το οποίο επρόκειτο να ανεγερθεί από γερμανική κατασκευαστική εταιρία.
- 11 Τα διαμερίσματα που αποτελούν τμήμα του τουριστικού αυτού συγκροτήματος διατίθεντο προς πώληση, μεταξύ άλλων, στη Γερμανία, μέσω φυλλαδίου στη γερμανική γλώσσα.
- 12 Στις 17 Ιουνίου 2006, η κατασκευαστική εταιρία του εν λόγω τουριστικού συγκροτήματος, ως πωλήτρια, και ο R. Hobohm και η σύζυγός του (στο εξής: ζεύγος Hobohm ή καταναλωτές), ως αγοραστές, συνήψαν τη σύμβαση πώλησεως του ευρισκομένου στην Denia διαμερίσματος στην οποία σκοπούσε η σύμβαση διαμεσολαβήσεως (στο εξής: σύμβαση πωλήσεως).
- 13 Μετά την καταβολή από το ζεύγος Hobohm των δύο πρώτων δόσεων του τιμήματος αγοράς του διαμερίσματος ύψους 62 490 ευρώ, η κατασκευαστική εταιρία αντιμετώπισε, στη διάρκεια του 2008, οικονομικές δυσχέρειες οι οποίες παρεμπόδισαν την ολοκλήρωση της κατασκευής του τουριστικού συγκροτήματος.
- 14 Στο πλαίσιο αυτό, ο B. A. Kampik πρότεινε στον R. Hobohm να αναλάβει την εκτέλεση των εργασιών αποπερατώσεως του διαμερίσματος του. Το ζεύγος Hobohm μετέβη στην Ισπανία όπου υπέγραψε συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο με το οποίο ανέθεσε στον B. A. Kampik την εκπροσώπηση των συμφερόντων του όσον αφορά τη σύμβαση πωλήσεως (στο εξής: σύμβαση εντολής).
- 15 Ο R. Hobohm παρέδωσε στον B. A. Kampik τραπεζική επιταγή πληρωτέα στον κομιστή ύψους 27 647 ευρώ, ποσό το οποίο αντιστοιχούσε σε τμήμα της τρίτης δόσεως του τιμήματος αγοράς του διαμερίσματος. Ο B. A. Kampik μερίμνησε για την είσπραξη του ποσού της επιταγής αυτής και την καταβολή του στον λογαριασμό της εταιρίας Mar Mediterraneo Werbe- und Vertriebsgesellschaft für Immobilien SL. Στη διάρκεια του 2009, ο R. Hobohm κατέβαλε στον B. A. Kampik πρόσθετο ποσό ύψους 1 448,72 ευρώ.
- 16 Λόγω διαφωνιών μεταξύ των συμβαλλομένων στη σύμβαση εντολής που προέκυψαν μετά την πτώχευση της κατασκευαστικής εταιρίας, το ζεύγος Hobohm ανακάλεσε το πληρεξούσιο που είχε χορηγήσει στον B. A. Kampik.
- 17 Εν συνεχεία, ο R. Hobohm άσκησε ενώπιον του Landgericht Stade (περιφερειακό δικαστήριο της Stade), στην περιφέρεια του οποίου ευρίσκεται η κατοικία του, αγωγή με αίτημα την επιστροφή των ποσών που αυτός είχε καταβάλει στον B. A. Kampik. Το εν λόγω δικαστήριο, με απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2011, απέρριψε την αγωγή του ως απαράδεκτη λόγω κατά τόπον αναρμοδιότητας.
- 18 Η έφεση την οποία άσκησε ενώπιον του Oberlandesgericht Celle (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο της Celle) ο R. Hobohm κατά της αποφάσεως του Landgericht Stade απορρίφθηκε με απόφαση της 18ης Ιουλίου 2012. Συναφώς, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο απέκλεισε τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001, και, συνακόλουθα, της δωσιδικίας της κατοικίας του R. Hobohm, με το σκεπτικό ότι η σύμβαση εντολής δεν μπορούσε να συνδεθεί ευθέως με τη δραστηριότητα διαμεσολαβήσεως αναφορικά με ακίνητα η οποία «κατευθυνόταν» από τον B. A. Kampik «προς» τη Γερμανία, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.
- 19 Κατά της ανωτέρω δευτεροβάθμιας αποφάσεως ο R. Hobohm άσκησε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι η δραστηριότητα διαμεσολαβήσεως αναφορικά με ακίνητα την οποία ο B. A. Kampik ασκούσε στην Ισπανία «κατευθυνόταν προς» τη Γερμανία, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, δεδομένου ότι ορισμένες ενδείξεις οι οποίες

κατατείνουν στην ύπαρξη δραστηριότητας «κατευθυνόμενης προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, όπως αυτές διατυπώθηκαν από το Δικαστήριο με την απόφασή του *Rammer και Hotel Alpenhof* (C-585/08 και C-144/09, EU:C:2010:740), υφίστανται στην προκειμένη περίπτωση και, συγκεκριμένα, το γεγονός, πρώτον, ότι ο B. A. Kamrik παρείχε τις υπηρεσίες του στο Διαδίκτυο μέσω συγκεκριμένου ιστοτόπου που έχει καταχωριστεί υπό όνομα τομέα ανωτάτου επιπέδου «.com» στη γερμανική γλώσσα, δεύτερον, ότι ο εν λόγω ιστοτόπος ανέφερε μια ηλεκτρονική διεύθυνση επικοινωνίας η οποία φιλοξενείται σε έναν εξυπηρετητή που χρησιμοποιεί όνομα τομέα ανωτάτου επιπέδου «.de», τρίτον, ότι η επικοινωνία με το γραφείο υποστήριξης της επαγγελματικής δραστηριότητας του B. A. Kamrik ήταν δυνατή μέσω ενός αριθμού τηλεφώνου Βερολίνου και, τέταρτον, ότι ο B. A. Kamrik χρησιμοποιούσε, για τους σκοπούς της δραστηριότητάς του, φυλλάδια στη γερμανική γλώσσα. Επομένως, η σύμβαση διαμεσολαβήσεως πληρούσε τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001, καθόσον συνάφθηκε στο πλαίσιο της ασκήσεως της «κατευθυνόμενης προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του R. Hobohm επαγγελματικής δραστηριότητας του B. A. Kamrik. Αντιθέτως, κατά το αιτούν δικαστήριο, η σύμβαση εντολής, στην οποία στηρίζει τις αξιώσεις του ο R. Hobohm, αυτοτελώς θεωρούμενη, δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως, δεδομένου ότι δεν εντάσσεται στο πλαίσιο μιας τέτοιας δραστηριότητας.

20 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι μεταξύ της δραστηριότητας διαμεσολαβήσεως αναφορικά με ακίνητα η οποία «κατευθυνόταν» από τον B. A. Kamrik «προς» τη Γερμανία και της συνάψεως της συμβάσεως εντολής υφίσταται επαρκής ουσιώδης συνάφεια. Συγκεκριμένα, η εν λόγω δραστηριότητα οδήγησε στη σύναψη, κατά τη διάρκεια των ετών 2005 και 2006, από το ζεύγος Hobohm, της συμβάσεως διαμεσολαβήσεως και της συμβάσεως πώλησεως. Χωρίς τις συμβάσεις αυτές, η σύμβαση εντολής, από την οποία απορρέουν οι αξιώσεις του R. Hobohm και η οποία αποσκοπούσε στην επίλυση των προβλημάτων εκτελέσεως της συμβάσεως πώλησεως, δεν θα είχε συναφθεί. Κατά το αιτούν δικαστήριο, ακόμη και αν οι υποχρεώσεις τις οποίες οι συμβαλλόμενοι υπέχουν από τη σύμβαση διαμεσολαβήσεως εκπληρώθηκαν διά της συνάψεως της συμβάσεως πώλησεως, εντούτοις ο οικονομικός σκοπός της συμβάσεως διαμεσολαβήσεως, ο οποίος συνίστατο στην απόκτηση από το ζεύγος Hobohm της πραγματικής χρήσεως του διαμερίσματος το οποίο αυτοί αγόρασαν χάρη στη δραστηριότητα διαμεσολαβήσεως, δεν είχε επιτευχθεί.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Μπορεί ο καταναλωτής σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', δεύτερη περίπτωση, σε συνδυασμό με το άρθρο 16, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001, να ασκήσει ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους όπου έχει την κατοικία του [αγωγή] κατά αντισυμβαλλόμενου του, ο οποίος ασκεί επαγγελματική ή εμπορική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν ναι μεν η σύμβαση που αποτελεί τη βάση της [αγωγής] δεν εμπίπτει άμεσα στο πεδίο της εν λόγω δραστηριότητας του αντισυμβαλλόμενου, η οποία εστιάζεται στο κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, πλην όμως η σύμβαση αποσκοπεί στην επίτευξη οικονομικού αποτελέσματος, το οποίο επιδιώκεται με άλλη σύμβαση η οποία έχει προηγουμένως συναφθεί μεταξύ των μερών, έχει ήδη εκτελεστεί και καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

22 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001, καθόσον αναφέρεται στη σύμβαση που καταρτίστηκε στο πλαίσιο εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας η οποία «κατευθύνεται» από έναν επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, σε συνδυασμό με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, έχει την έννοια ότι μπορεί να τύχει εφαρμογής σε

σύμβαση, συναφθείσα μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία, η οποία δεν εμπίπτει μεν αυτή καθαυτήν στο πεδίο της εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας η οποία «κατευθύνεται» από τον εν λόγω επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, πλην όμως συνδέεται με προγενέστερη σύμβαση συναφθείσα μεταξύ των ιδίων συμβαλλομένων στο πλαίσιο μιας τέτοιας δραστηριότητας.

- 23 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι η δωσιδικία της κατοικίας του καταναλωτή, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, απαιτεί να πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 15, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού.
- 24 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 έχει εφαρμογή στην περίπτωση που πληρούνται τρεις προϋποθέσεις, δηλαδή, πρώτον, ότι ένας συμβαλλόμενος έχει την ιδιότητα του καταναλωτή ο οποίος ενεργεί εντός πλαισίου δυνάμενου να θεωρηθεί ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα, δεύτερον, ότι η σύμβαση μεταξύ ενός τέτοιου καταναλωτή και ενός επαγγελματία έχει όντως συναφθεί και, τρίτον, ότι η σύμβαση αυτή ανήκει σε μια από τις κατηγορίες της παραγράφου 1, στοιχεία α' έως γ', του εν λόγω άρθρου 15. Οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να πληρούνται σωρευτικώς, με αποτέλεσμα, εάν λείπει έστω και μία από τις τρεις προϋποθέσεις, η διεθνής δικαιοδοσία να μην μπορεί να καθοριστεί σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τις συμβάσεις καταναλωτών (απόφαση Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 25 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι η αναφερθείσα στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως πρώτη προϋπόθεση πληρούται στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένου ότι το ζεύγος Hobohm ενήργησε όχι με σκοπό που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στις εμπορικές ή επαγγελματικές του δραστηριότητες, αλλά υπό την ιδιότητα του ιδιώτη τελικού καταναλωτή (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Vareņik, C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψη 28).
- 26 Όσον αφορά τη δεύτερη από τις ανωτέρω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι η σύμβαση εντολής συνήφθη πράγματι μεταξύ του ζεύγους Hobohm και του B. A. Kamrik στη διάρκεια του 2008.
- 27 Αναφορικά με την τρίτη προϋπόθεση, από το γράμμα του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001 προκύπτει ότι, προκειμένου η επίμαχη σύμβαση να εμπίπτει, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως, πρέπει να συντρέχουν δύο στοιχεία. Συγκεκριμένα είναι αναγκαίο, αφενός, ο έμπορος να ασκεί τις εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητές του εντός του κράτους μέλους της κατοικίας του καταναλωτή ή, με οιοδήποτε μέσο, να κατευθύνει τις δραστηριότητες αυτές στο εν λόγω κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένου του εν λόγω κράτους μέλους, και, αφετέρου, η επίδικη σύμβαση να εμπίπτει στο πεδίο των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Συναφώς, διευκρινίζεται ότι οι προβληματισμοί του αιτούντος δικαστηρίου επικεντρώνονται στο σκέλος της εν λόγω διατάξεως που αναφέρεται στη σύμβαση που καταρτίσθηκε στο πλαίσιο εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας «κατευθυνόμενης» από έναν επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή.
- 28 Στην προκειμένη περίπτωση, από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, αν και η σύμβαση εντολής ενέπιπτε στο πλαίσιο της δραστηριότητας διαμεσολαβήσεως αναφορικά με ακίνητα η οποία «κατευθυνόταν προς» τη Γερμανία από τον B. A. Kamrik, εντούτοις δεν συνέβαινε το ίδιο όσον αφορά τη σύμβαση εντολής, αυτοτελώς θεωρούμενη. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι μεταξύ της συμβάσεως διαμεσολαβήσεως και της συμβάσεως εντολής υφίσταται σύνδεσμος ο οποίος απορρέει από τον ίδιο οικονομικό σκοπό που αυτές επιδιώκουν και ο οποίος θα δικαιολογούσε η τελευταία αυτή σύμβαση να εμπίπτει, παρά ταύτα, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001, κατά τον ίδιο τρόπο με τη σύμβαση διαμεσολαβήσεως.

- 29 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετασθεί, υπό το πρίσμα του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001 και των σκοπών που ο κανονισμός αυτός επιδιώκει, αν η ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ συμβάσεων όπως οι επίμαχες στο πλαίσιο της κύριας δίκης επιτρέπει να συναχθεί ότι η σύμβαση εντολής εμπίπτει στο πλαίσιο της «κατευθυνόμενης προς» τη Γερμανία δραστηριότητας του B. A. Kamrik και, σε καταφατική περίπτωση, ποια πρέπει να είναι η φύση του συνδέσμου αυτού.
- 30 Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 11, 13 και 15 του κανονισμού 44/2001, στους σκοπούς αυτούς περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η προβλεψιμότητα των κανόνων δικαιοδοσίας, η προστασία του καταναλωτή και η ελαχιστοποίηση της πιθανότητας παράλληλης εκδίκασης μιας υποθέσεως ούτως ώστε να αποφεύγεται η έκδοση ασυμβιβάστων αποφάσεων σε δύο κράτη μέλη.
- 31 Όσον αφορά την προστασία του καταναλωτή, από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το ειδικό καθεστώς που οι διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών θεσπίζουν, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί στις αντίστοιχες διατάξεις του κανονισμού 44/2001, προκύπτει ότι το καθεστώς αυτό έχει ως λειτουργία τη διασφάλιση προσήκουσας προστασίας του καταναλωτή, ο οποίος τεκμαίρεται ότι, από οικονομικής απόψεως, είναι το ασθενέστερο από τα συμβαλλόμενα μέρη και, από νομικής απόψεως, έχει μικρότερη πείρα απ' ό,τι ο επαγγελματίας αντισυμβαλλόμενός του (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις *Česká spořitelna*, C-419/11, EU:C:2013:165, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 32 Εντούτοις, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 συνιστά παρέκκλιση τόσο από τον γενικό κανόνα δικαιοδοσίας του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, βάσει του οποίου διεθνή δικαιοδοσία έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος, όσο και από τον κανόνα ειδικής δωσιδικίας επί διαφορών εκ συμβάσεως, τον οποίο θέτει το άρθρο 5, σημείο 1, του ίδιου κανονισμού, βάσει του οποίου διεθνή δικαιοδοσία έχει το δικαστήριο του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή πρέπει να εκπληρωθεί η επίδικη παροχή. Επομένως, η εν λόγω διάταξη πρέπει κατ' ανάγκην να ερμηνεύεται συσταλτικώς (απόφαση *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επιπροσθέτως, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, μολονότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001 σκοπεί στην προστασία των καταναλωτών, εντούτοις η προστασία αυτή δεν είναι απόλυτη (βλ. απόφαση *Mühlleitner*, C-190/11, EU:C:2012:542, σκέψη 33).
- 33 Υπό το πρίσμα των σκοπών που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως και λαμβανομένου υπόψη ότι η κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 δωσιδικία της κατοικίας του καταναλωτή συνιστά παρέκκλιση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού μπορεί να έχει εφαρμογή σε σύμβαση όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης σύμβαση εντολής, υπό τον όρο ότι η τελευταία συνδέεται στενά με σύμβαση όπως η σύμβαση διαμεσολαβήσεως.
- 34 Όσον αφορά την εξέταση της συνδρομής των συστατικών ενός τέτοιου στενού συνδέσμου στοιχείων, στην προκειμένη περίπτωση είναι σαφές, όπως προκύπτει από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, ότι, μετά την πτώχευση της κατασκευαστικής εταιρίας, το επιδιωκόμενο με τη σύμβαση διαμεσολαβήσεως οικονομικό αποτέλεσμα, ήτοι η πραγματική χρήση του διαμερίσματος το οποίο το ζεύγος *Hobohm* αγόρασε χάρη στη δραστηριότητα διαμεσολαβήσεως αναφορικά με ακίνητα η οποία «κατευθυνόταν» από τον B. A. Kamrik «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας τους, δεν επιτεύχθηκε. Για την αντιμετώπιση ακριβώς αυτής της καταστάσεως μη επιτεύξεως του επιδιωκόμενου οικονομικού αποτελέσματος και προκειμένου το ζεύγος *Hobohm*, ως καταναλωτές, να αποκτήσουν την εμπίπτουσα στο πλαίσιο της εν λόγω δραστηριότητας παροχή, ο επαγγελματίας, ήτοι ο B. A. Kamrik, πρότεινε σε αυτούς τη σύναψη της συμβάσεως εντολής. Επομένως, η σύμβαση εντολής αποσκοπούσε στην επίτευξη του συγκεκριμένου οικονομικού αποτελέσματος το οποίο επιδίωκε η σύμβαση διαμεσολαβήσεως.

- 35 Κατά συνέπεια, η σύμβαση εντολής, μολοντί δεν εμπίπτει στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας η οποία «κατευθύνεται» από τον επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, εντούτοις συνάφθηκε ως άμεση προέκταση της εν λόγω δραστηριότητας και είναι συμπληρωματική της συμβάσεως διαμεσολαβήσεως καθόσον αποσκοπεί στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με την τελευταία αυτή σύμβαση οικονομικού αποτελέσματος.
- 36 Συνακόλουθα, μολοντί είναι αληθές ότι μεταξύ της συμβάσεως διαμεσολαβήσεως και της συμβάσεως εντολής δεν υφίσταται νομική αλληλεξάρτηση, εντούτοις επιβάλλεται η διαπίστωση ότι μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης συμβάσεως υφίσταται οικονομικός σύνδεσμος. Ο σύνδεσμος αυτός εντοπίζεται στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με τη σύμβαση διαμεσολαβήσεως οικονομικού αποτελέσματος, το οποίο συνίσταται στην πραγματική χρήση του διαμερίσματος του οποίου η αποπεράτωση τέθηκε σε κίνδυνο λόγω της πτωχεύσεως της κατασκευαστικής εταιρίας. Χωρίς τις εργασίες αποπερατώσεως οι οποίες συμφωνήθηκαν μεταξύ των συμβαλλομένων δυνάμει της συμβάσεως εντολής, η εν λόγω πραγματική χρήση δεν θα ήταν δυνατή.
- 37 Το εθνικό δικαστήριο, εξετάζοντας, στο πλαίσιο της σφαιρικής εκτιμήσεως των περιστάσεων υπό τις οποίες συνάφθηκε η σύμβαση εντολής, κατά πόσον υφίσταται στενός σύνδεσμος μεταξύ της συμβάσεως διαμεσολαβήσεως και της εν λόγω συμβάσεως εντολής, πρέπει να λάβει υπόψη τα συστατικά του εν λόγω συνδέσμου στοιχεία, ιδίως το γεγονός ότι οι συμβαλλόμενοι στις δύο αυτές συμβάσεις είναι, *de jure* ή *de facto*, οι ίδιοι, ότι το επιδιωκόμενο με τις συμβάσεις αυτές οικονομικό αποτέλεσμα αφορά το ίδιο συγκεκριμένο αντικείμενο και ότι η σύμβαση εντολής έχει συμπληρωματικό ως προς τη σύμβαση διαμεσολαβήσεως χαρακτήρα στο μέτρο που αποσκοπεί στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με την τελευταία αυτή σύμβαση οικονομικού αποτελέσματος.
- 38 Τα εν λόγω στοιχεία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από το εθνικό δικαστήριο προκειμένου να κρίνει κατά πόσον το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001 έχει εφαρμογή στη σύμβαση εντολής (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση *Emrek*, C-218/12, EU:C:2013:666, σκέψη 31).
- 39 Τέλος, επισημαίνεται, όσον αφορά την εγγύηση της προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας στην οποία αναφέρεται η αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού 44/2001, ότι, υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, τα δικαστήρια της κατοικίας του καταναλωτή είναι αρμόδια να επιληφθούν διαφοράς σχετικής με σύμβαση διαμεσολαβήσεως εμπίπτουσα στη δραστηριότητα του επαγγελματία η οποία «κατευθύνεται προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του εν λόγω καταναλωτή. Εάν, στη συνέχεια, ο επαγγελματίας προτείνει τη σύναψη και, ενδεχομένως, συνάψει με τον ίδιο καταναλωτή σύμβαση η οποία θεωρείται ότι αποσκοπεί στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με την πρώτη σύμβαση βασικού σκοπού, ο εν λόγω επαγγελματίας μπορεί ευλόγως να αναμένει ότι οι δύο συμβάσεις υπάγονται στο ίδιο καθεστώς διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 40 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 44/2001, καθόσον αναφέρεται στη σύμβαση που καταρτίστηκε στο πλαίσιο εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας η οποία «κατευθύνεται» από έναν επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, σε συνδυασμό με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, έχει την έννοια ότι μπορεί να τύχει εφαρμογής σε σύμβαση, συναφθείσα μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία, η οποία δεν εμπίπτει μεν αυτή καθαυτήν στο πεδίο της εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας η οποία «κατευθύνεται» από τον εν λόγω επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, πλην όμως συνδέεται με προγενέστερη σύμβαση συναφθείσα μεταξύ των ιδίων συμβαλλομένων στο πλαίσιο μιας τέτοιας δραστηριότητας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει κατά πόσον συντρέχουν τα συστατικά του εν λόγω συνδέσμου στοιχεία, ιδίως το γεγονός ότι οι συμβαλλόμενοι στις δύο αυτές συμβάσεις είναι, *de jure* ή *de facto*, οι ίδιοι, ότι το επιδιωκόμενο με τις συμβάσεις αυτές οικονομικό αποτέλεσμα αφορά το ίδιο συγκεκριμένο αντικείμενο και ότι η σύμβαση εντολής έχει συμπληρωματικό ως προς τη σύμβαση διαμεσολαβήσεως χαρακτήρα στο μέτρο που αποσκοπεί στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με την τελευταία αυτή σύμβαση οικονομικού αποτελέσματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 41 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, καθόσον αναφέρεται στη σύμβαση που καταρτίστηκε στο πλαίσιο εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας η οποία «κατευθύνεται» από έναν επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, σε συνδυασμό με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, έχει την έννοια ότι μπορεί να τύχει εφαρμογής σε σύμβαση, συναφθείσα μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία, η οποία δεν εμπίπτει μεν αυτή καθαυτή στο πεδίο της εμπορικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας η οποία «κατευθύνεται» από τον εν λόγω επαγγελματία «προς» το κράτος μέλος της κατοικίας του καταναλωτή, πλην όμως συνδέεται με προγενέστερη σύμβαση συναφθείσα μεταξύ των ιδίων συμβαλλομένων στο πλαίσιο μιας τέτοιας δραστηριότητας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει κατά πόσον συντρέχουν τα συστατικά του εν λόγω συνδέσμου στοιχεία, ιδίως το γεγονός ότι οι συμβαλλόμενοι στις δύο αυτές συμβάσεις είναι, *de jure* ή *de facto*, οι ίδιοι, ότι το επιδιωκόμενο με τις συμβάσεις αυτές οικονομικό αποτέλεσμα αφορά το ίδιο συγκεκριμένο αντικείμενο και ότι η σύμβαση εντολής έχει συμπληρωματικό ως προς τη σύμβαση διαμεσολαβήσεως χαρακτήρα στο μέτρο που αποσκοπεί στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με την τελευταία αυτή σύμβαση οικονομικού αποτελέσματος.

(υπογραφές)